

Blokpolitik og det "samarbejdende folkestyres" fire gamle partier, 1953-2005

Peter Kurrild-Klitgaard,

Robert Klemmensen

og

Martin Ejnar Hansen

Politologiske Skrifter

Nr. 2/2005

Blokkpolitik og det ”samarbejdende folkestyres” fire gamle partier, 1953-2005¹

PETER KURRILD-KLITGAARD

Lektor, Ph.D., Syddansk Universitet

ROBERT KLEMMENSEN

Amanuensis, cand.scient.pol., Syddansk Universitet

MARTIN EJNAR HANSEN

Ph.d. stipendiat, cand.scient.pol., Aarhus Universitet

1. Indledning

Under folketingsvalgkampe hører man i sagens natur mange beskyldninger fra de politiske partier mod hinanden, og valgkampen 2005 har ikke været nogen undtagelse. Her har man igen—som før—hørt en opposition, der anklager en regering for at føre ”blokkpolitik” og bruge ”snævre flertal”. Omvendt har man kunnet høre repræsentanter for regeringspartierne beskyldte oppositionen for at ”ligge i hængekøjen”, o.s.v. Man får et indtryk af to sider, der står stejlt overfor hinanden og ikke samarbejder—og mange siger endog også, at dette skulle være blevet mere fremtrædende eller endog dominerende i de senere år.

2005-valgkampen bød da også—faktisk endnu inden den var udskrevet—på en række næsten enslydende udmeldinger af en sådan karakter. Svend Auken skrev: ”Skal vi opretholde det nuværende VKO-flertals dominans og fortsætte med blokkpolitikken, eller skal vi have et nyt flertal, der vil samarbejde? ... Den dominans af et snævert flertal må afløses af åbenhed og samarbejde. ... Den fine danske tradition for det samarbejdende folkestyre må genoptages.”² Socialdemokraternes leder, Mogens Lykketoft, sagde f.eks.,

¹ For nærmere oplysninger om undersøgelsen, kontakt: Peter Kurrild-Klitgaard, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet (kurrild@sam.sdu.dk); Robert Klemmensen, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet (rkl@sam.sdu.dk); Martin E. Hansen, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet (martin@ps.au.dk).

² Svend Auken, 19. januar, *Jyllands-Posten*. Jf. en lang række debatindlæg af samme, bl.a. 19. november 2004, *Berlingske Tidende*: ”Et sådant højreflertalsstyre har Danmark ikke haft siden 1926–29 (under Fogh Rasmussens forgænger, Madsen-Mygdal), og flertallet til højre er blevet brugt flittigt. ... Og ingen af partierne i det nye flertal ønsker en fortsættelse af VKO-epokens blokkpolitik.”; 19. januar 2005, *Politiken*: ”Der er brug for samarbejde og nytænkning i stedet for blokkpolitik.”; 5. december 2004, *Jyllands-Posten*: at det kommende folketingsvalgs hovedtema er et valg mellem ”Blokkpolitik eller samarbejde?”; 31. januar 2005, *Ekstra-Bladet*: Jeg og andre ønsker VKO-flertallet fjernet,

”Der har ikke været ført nær så meget blokpolitik med en S-regering, som der gøres nu.”³

Hvis billedet var korrekt, ville det i sandhed være bemærkelsesværdigt, fordi man ellers tidligere har haft indtryk af, at dansk politik netop var det såkaldte ”samarbejdende folkestyre”, hvor det i realiteten var de ”fire gamle partier”—Socialdemokraterne (A), Det Radikale Venstre (B), Det Konservative Folkeparti (C), og Venstre (V)—der sammen stod for det meste af den førte politik.

Men hvad er fakta? Når man ser videnskabeligt—systematisk, grundigt og upartisk—på, hvordan partierne rent *faktisk* stemmer, viser det sig, at anklagerne i det store hele ikke kan bekræftes. Så får man i stedet et indtryk af et politisk system, hvor det fortsat er tilfældet, at politikken i langt overvejende grad tilrettelægges på eller henover ”midten” i et mere eller mindre formaliseret samarbejde mellem de gamle partier.

2. Analyse

Nærværende analyser tager udgangspunkt i PAPPAs-projektet og –datasættet (*Parties and Policies in Parliament*), udviklet ved Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet (Hansen, Klemmensen & Kurrild-Klitgaard 2004). Datasættet indeholder bl.a. informationer om afstemninger i Folketinget siden 1945, hvorudfra det er muligt at analysere mønstre i partiernes adfærd. Dette er en videreførelse af de studier og den metodologi, som Mogens N. Pedersen iværksatte i 1960’erne (Pedersen 1967a; Pedersen 1967b; Pedersen, Damgaard & Nannestad Olsen 1971). Metoden og disse data er også anvendt af bl.a. Hansen 2004.

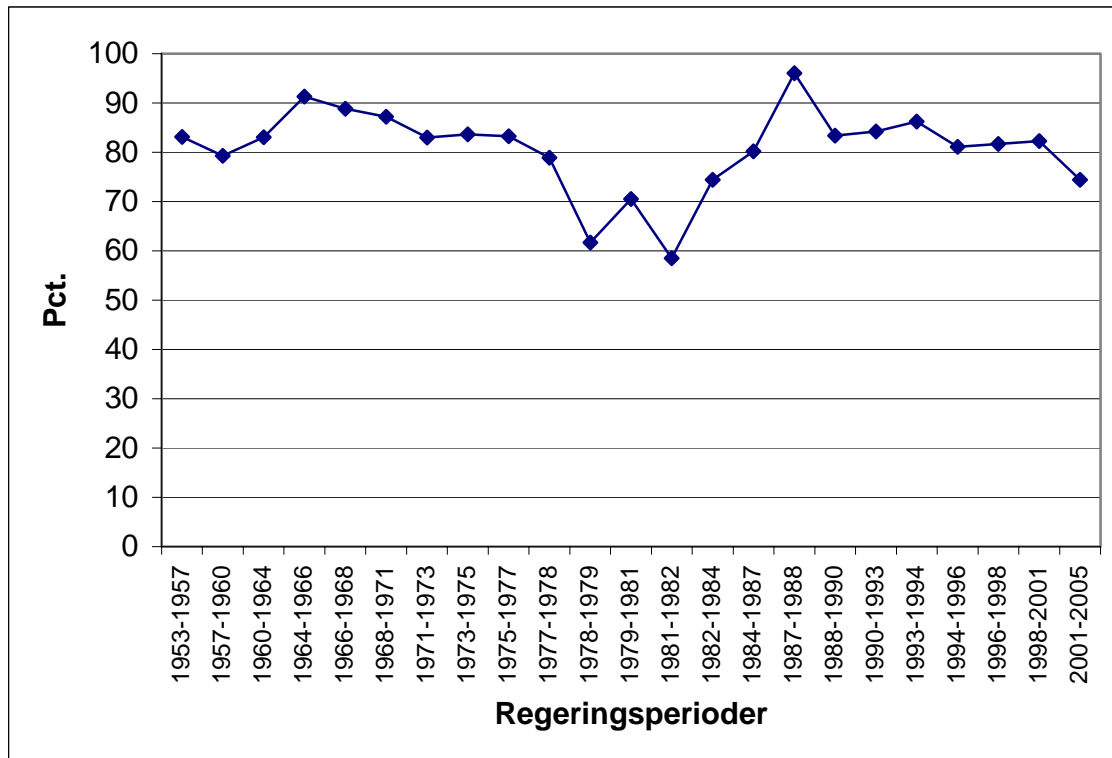
I studiet er anlagt en relativt snæver definition af ”blokpolitik”. Blokpolitik er her set som udtryk for, at de ”fire gamle partier”, Socialdemokraterne (A), Det Radikale Venstre (B), Det Konservative Folkeparti (C) og Venstre (V), ikke alle har stemt for et specifikt forslag. I praksis betyder det for f.eks. perioden 2001-05, at VK-regeringen og de to oppositionspartier (og tidligere regeringsfæller) A og B ikke samtidigt har stemt for en lov. Det er derfor en forsigtig definition, fordi det at have stemt hverken for eller imod bliver regnet som et udtryk for blokpolitik; sidstnævnte forekommer, om end sjældent.

fordi vi afskyr den nuværende regerings snævre blokpolitik og magtfuldkommenhed. Fogh sidder fuldstændig på den politiske [magt] ...”.

³ Mogens Lykketoft, 17. januar, *B.T.* Jf. også samme, 18. januar 2005, *Kristeligt Dagblad*, ”Der er brug for et kursskifte. ... Der er ikke brug for blokpolitik, men bredt samarbejde herinde [på Christiansborg].”

3. Resultater

Den historiske udviklingen i andelen af den samlede lovgivning, der er vedtaget i "samstemmighed" i perioden 1953-2005 (altså med stemmer fra alle de fire gamle partier), er vist i grafen i Figur 1. Procentsatserne for de enkelte år, samt for de enkelte ministeriers ressortområder, er opsummeret i Tabel 2.

Figur 1. Andelen af afstemninger i Folketinget 1953-2005 med samstemmighed mellem alle "de fire gamle partier" (A, B, C, V). Kilde: PAPPAdatabasen, Syddansk Universitet.

3.1. Samstemmigheden blandt "de fire gamle partier"

Betragter man data for perioden, vil det være muligt at danne sig et klarere billede af graden af samstemmighed mellem de fire gamle partier igennem perioden 2001-05. Heraf fremgår det, at den andel af samtlige afstemninger i Folketinget, hvor både de to regeringspartier (V og C) og de to oppositionspartier og tidligere regeringsfæller (A og B) stemmer ens, er fortsat meget høj. Den har under regeringen Fogh Rasmussen ligget så højt som 74,4 pct. I væsentligt mere end halvdelen af alle afstemninger er de fire partier altså enige.

Men er det så ”meget” eller ”lidt” i forhold til tidligere? Det er mindre end totalgennemsnittet for samtlige regeringer siden 1953 (80,2 pct.), og det er også mindre end under f.eks. Nyrup Rasmussens regering 1998-2001 (82,3 pct.). Det er omvendt nøjagtigt på niveau med Poul Schlüters første regering (1982-84).

Men samstemmigheden er ikke beskeden, og anklager som f.eks., at Fogh-regeringen skulle være den regering, der har ført ”mest blokpolitik”, finder ikke støtte i data. Den regeringsperiode siden 1953, der anskuet på denne måde, var mest karakteriseret af ”blokpolitik” var faktisk en Socialdemokratisk med de Radikale som grundlag, nemlig Anker Jørgensens sidste regering (1981-82), hvor de fire partier kun var enige i 58,5 pct. af tilfældene. Også under Anker Jørgensens to foregående regeringer (1978-79, 1979-81) var andelen af afstemninger, hvor de fire gamle partier var uenige, faktisk væsentligt større end under Fogh Rasmussen. Den regering, hvor de fire partier stemte mest ens, var derimod en borgerlig, og paradoksalt en kortlivet og ellers konfliktfyldt én, nemlig under Schlüter 1987-88 (96,1 pct.). Med den fare, som der kan ligge i at sammenligne gennemsnit over en længere tidsserie, kan det være værd at bemærke, at gennemsnittet af samstemmighed under de 15 analyserede perioder socialdemokratisk-ledede regeringer i perioden 1953-2005 har været 79,5 pct., mens den for de otte perioder med ikke-socialdemokratiske statsministre har været lidt højere, 82,9 pct. Med andre ord har der for regeringsperioderne i Tabel 1 i gennemsnit været en svagt højere tendens til at samle de fire gamle partier parlamentarisk under borgerlige regeringer end under socialdemokratiske regeringer.

3.2. Konfliktniveauet mellem regeringer og Folketingets partier

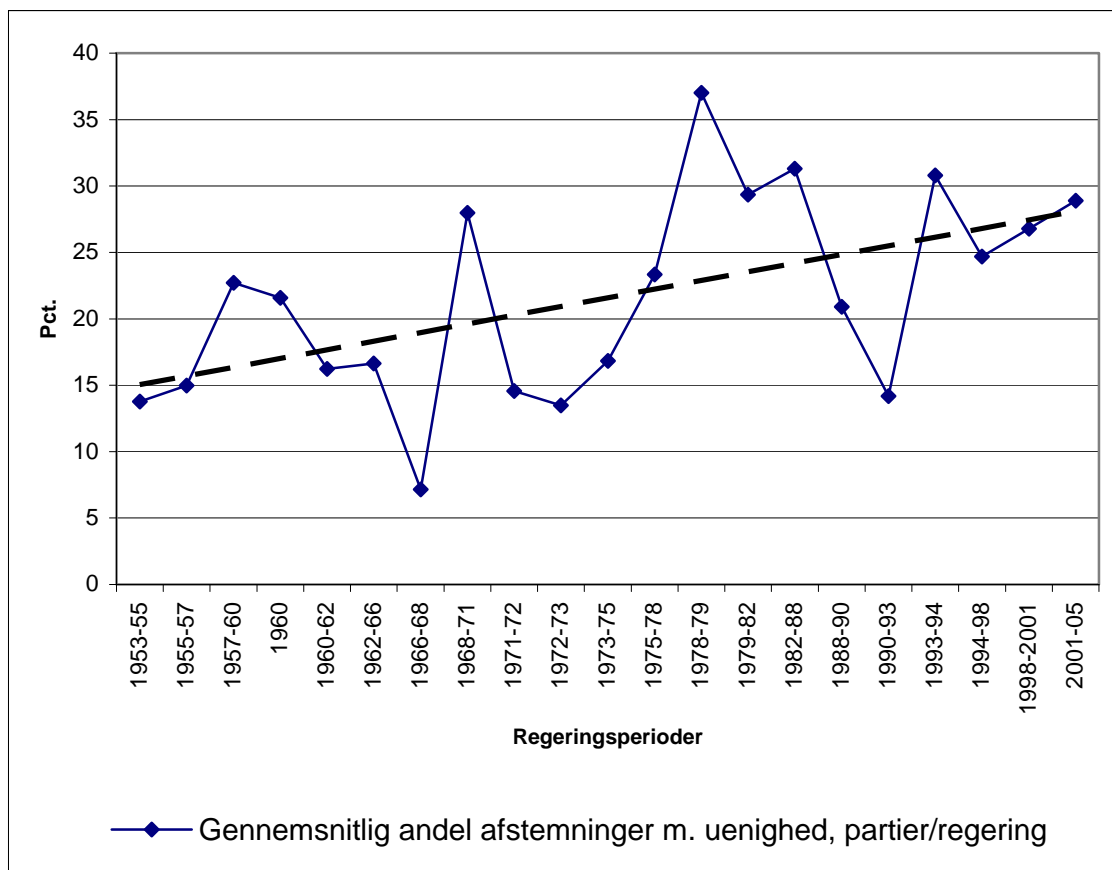
En anden måde at vurdere omfanget af ”konflikt” i Folketinget på, kunne være at se nærmere på, hvorledes de enkelte partier stemmer i.f.t. den til enhver tid siddende regering. F.eks. Socialdemokraterne isoleret i forhold til VC-regeringen 2001-05, eller V og C i forhold til de forskellige socialdemokratisk-ledede regeringer. Grafen i Figur 2 angiver gennemsnittene, år for år i perioden 1953-2005, hvor partierne har stemt forskelligt fra regeringerne. Som det fremgår har der i perioden været en tendens til stigende gennemsnitlig uenighed mellem regeringerne og de øvrige partier i Folketinget—fra et niveau på gennemsnitligt 10-25 pct. fra 1953 og frem til slutningen af 1960’erne. Højdepunktet for ”uenigheden” var i slutningen af 1970’erne, mens den siden begyndelsen af 1990’erne har ligget relativt stabilt på mellem 25 og 30 pct.

Af denne figur fremgår det f.eks., at Folketingets partier i 2001-05 i gennemsnit stemte forskelligt fra Fogh-regeringen i knap 28,9 pct. af alle afstemninger. Det var lidt oftere end under de to sidste Nyrup-regeringer, men mindre end konfliktniveauet under f.eks. Nyrups første (1993-94),

Schlüters første (1982-84) eller under begge Anker Jørgensens to sidste perioder (1978-82). I de perioder lå konfliktniveauet på mellem 29 og 37 pct.—altså væsentligt højere.

Men hvor forskelligt har de enkelte partier stemt under Fogh Rasmussen regeringen? Billedet ligner tydeligvis den gængse opfattelse: Det parti, der stemmer mindst sammen med regeringen, er ikke så overraskende Enhedslisten (knap 59 pct.), mens Dansk Folkeparti stemte mindst forskelligt fra regeringen ("kun" 5,8 pct.).

Under Fogh Rasmussen regeringen har Socdemokraterne og De Radikale ret ensartet stemt forskelligt fra regeringen, nemlig i henholdsvis 25,4 pct. og 24 pct. af tilfældene. Det var altså mindre end partiernes samlede gennemsnit. Omfanget kan sammenlignes med, at partiernes "gennemsnitlige uenighed" med Nyrups sidste regering var 26,8 pct., og V og C stemte forskelligt henholdsvis 22,1 og 22 pct. af tiden. Der synes, med andre ord, heller ikke anskuet på denne måde at være den store forskel på konflikternes omfang under denne og Nyrups regeringer.

Figur 2. Gennemsnitlig pct. afstemninger i Folketinget 1953-2005, hvor partierne og regering har stemt forskelligt. Kilde: PAPPA-databasen, Syddansk Universitet.

3.3. *Konfliktområderne*

Men hvor er det så, at partierne er uenige? Og er der forskelle på, hvor partierne er særligt uenige? Ja, det er der, og det fremgår også af Tabel 2. Der er ofte noget nær enstemmighed på nogle lovgivningsområder, f.eks. spørgsmål, der hidrører Statsministeriet, Udenrigsministeriet og Kirkeministeriet. Omvendt er der politik-områder, hvor der traditionelt er relativt stor uenighed. Det er områder, som knytter sig til arbejds-markedspolitik, boligpolitik, miljøpolitik, og skattepolitik.

Under Fogh-regeringen har de store konfliktområder (altså dem hvor enigheden mellem de fire gamle partier har været væsentligt mindre end gennemsnittet) været arbejdsmarkedspolitik, miljøpolitik, skattepolitik, socialpolitik, undervisningspolitik og kulturpolitik. På nogle områder har der altså i 2001-05 været større uenighed end gennemsnitligt, og det er bemærkelsesværdigt, at dette netop er på ”kulturkamps”-områder som kultur-, undervisnings- og socialpolitik.

At der under Fogh Rasmussen regeringen har været relativt mindre enighed om arbejdsmarked, miljø og skatter end på andre områder, er der derimod ikke meget usædvanligt i. Det er ”politics as usual”. Man kan endog bemærke, at selv der, hvor der har været mindre samstemmighed mellem de fire gamle partier, er der ikke tale om nogen historisk set drastisk uenighed. Svend Auken har f.eks. hævdet, at Fogh Rasmussen regeringen har kørt sololøb på miljøpolitikken. Her kan man bemærke, at der i perioden 2001-05 ganske synligt kun har været enighed mellem VC og AB i 55,2 pct. af lovgivningen. Det er mindre end i de sidste år under Nyrup regeringerne, men det er mere end de 43,5 pct. i årene 1996-98 og ikke langt fra de 61,8 pct. i 1994-96—hvor Svend Auken også var miljøminister.

Men hvad nu med indholdet af de ting, man har stemt om? Kunne det være, at der er udbredt enighed om en masse mindre, trivielle lovforslag, mens uenigheden—og ”blokpolitikken”—karakteriserer nogle relativt få, store områder? Det kan ikke fuldstændigt afvises; det er således et faktum, at megen lovgivning i Folketinget har karakter af at være mere eller mindre tekniske ændringer.

Men hævder man, at dét er forklaringen på, at der f.eks. under Fogh Rasmussen regeringen har været knap 75 pct. samstemmighed mellem de fire gamle partier, så bliver dette først for alvor meningsfuldt, når man sammenligner med andre regeringer og regeringsperioder i nyere tid. Det ændrer f.eks. ikke på, at graden af samstemmighed har været omtrent lige stor under f.eks. Fogh Rasmussen og Nyrup Rasmussen på områder som skattepolitik, fødevarepolitik, økonomi- og erhvervs politik. Man vil i givet fald også blive nødt til at forholde sig til, hvorvidt mængden af ”ubetydelig” lovgivning i så fald har været større eller mindre under disse andre regeringer.

4. Sammenfatning og konklusion

Man kan sammenfattende sige to ting: Der har i de allerseneste år i praksis været marginalt større uenighed mellem partierne, end der typisk er—men det er ikke meget, og slet ikke dramatisk. Desuden må man jo anerkende, at der skal to til at danse politisk tango: Blokpolitik kan både føres af en regering, der ikke vil give indrømmelser til oppositionen, og af en opposition, der ikke vil tage medansvar for den foreslåede politik. Om det er A og B, der nu stemmer ”mere” til ”venstre”, end V og C stemte til ”højre” under Nyrup, kan man dårligt sige noget meningsfuldt om.

Men en ting kan man sige med sikkerhed: Rygterne om ”det samarbejdende folkestyres” død er stærkt overdrevne. ”Blokpolitik” og ”snævre flertal” kan måske forekomme i enkelte tilfælde, men det er ikke det kendetegnende—hverken under denne regering eller under flertallet af dens forgængere.

Appendiks

Tabel 2. Andel af Folketingets samlede vedtagne lovgivning vedtaget med stemmer fra A, B, C og V, fordelt på ressortområder. Pct.

Regeringsperiode/Resortområde	Arbejdsmin.	Boligmin.	Miljømin.	Finansmin.	Fødevaremin.	Forvarsmin.	Indenrigsmin.	Økonomi & Erhv. min.	Justitsmin.	Kirke- min.	Kul- turmin.	Skatte- min.	Social- min.	Stats- min.	Trafik- min.	Under- vis.min.	Uden- rigs- min.	Gen- nemsnit
1953-1957	83,3	66,7	n/a	77,5	91,8	66,7	86,7	83,8	84,4	100,0	n/a	n/a	88,2	90,9	64,7	78,9	100,0	83,1
1957-1960	75,0	71,4	n/a	72,8	66,1	87,5	81,3	78,8	90,0	80,0	n/a	n/a	76,3	87,5	81,8	71,4	90,0	79,3
1960-1964	69,2	57,1	n/a	79,8	53,8	100,0	83,3	70,6	88,9	100,0	93,8	n/a	91,7	100,0	80,0	81,6	95,8	83,0
1964-1966	87,5	100,0	n/a	69,1	74,2	n/a	75,9	100,0	95,7	100,0	100,0	n/a	93,8	100,0	90,0	100,0	92,3	91,3
1966-1968	100,0	71,4	n/a	55,8	52,6	100,0	84,6	88,2	100,0	100,0	94,4	n/a	100,0	100,0	85,7	100,0	100,0	88,8
1968-1971	75,0	73,1	n/a	77,9	86,0	75,0	89,2	88,6	100,0	100,0	92,9	n/a	80,0	100,0	93,5	77,2	100,0	87,2
1971-1973	85,7	53,8	n/a	45,1	80,6	100,0	78,9	89,8	89,7	100,0	100,0	n/a	69,2	100,0	78,8	80,0	92,9	83,0
1973-1975	71,4	80,0	n/a	61,5	83,3	n/a	88,9	57,1	57,1	100,0	100,0	n/a	91,7	100,0	80,0	100,0	100,0	83,6
1975-1977	76,9	60,0	100,0	84,2	87,1	67,8	90,0	63,2	80,0	100,0	100,0	n/a	85,4	66,7	83,3	90,9	96,3	83,2
1977-1978	69,2	59,1	75,0	90,0	87,0	77,4	87,5	77,3	78,3	80,0	100,0	n/a	97,4	50,0	75,0	59,1	100,0	78,9
1978-1979	25,0	22,2	33,3	83,3	60,0	52,2	60,0	37,5	60,0	100,0	100,0	n/a	71,4	n/a	100,0	20,0	100,0	61,7
1979-1981	46,7	44,0	78,6	57,1	88,0	32,0	85,2	74,2	68,2	75,0	100,0	64,7	54,8	100,0	70,0	66,7	93,3	70,5
1981-1982	14,3	80,0	70,0	50,0	81,8	0,0	60,0	50,0	58,3	100,0	100,0	33,3	70,0	n/a	25,0	42,9	100,0	58,5
1982-1984	28,6	58,8	88,9	100,0	84,6	n/a	72,7	76,9	60,0	100,0	42,9	55,3	58,3	n/a	100,0	100,0	88,9	74,4
1984-1987	66,7	64,9	85,7	90,9	87,2	66,7	70,1	69,7	63,0	100,0	85,7	69,3	71,1	100,0	90,0	86,4	95,7	80,2
1987-1988	100,0	83,3	100,0	100,0	66,7	n/a	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	90,9	100,0	100,0	100,0	n/a	96,1
1988-1990	66,7	76,9	93,8	80,0	77,8	100,0	71,1	80,9	68,4	100,0	80,0	62,9	77,8	100,0	81,3	100,0	100,0	83,4
1990-1993	91,3	79,2	60,0	78,9	92,3	100,0	83,8	85,0	66,7	100,0	93,8	77,8	86,1	n/a	85,7	100,0	66,7	84,2
1993-1994	73,7	73,9	89,5	64,3	85,7	n/a	72,7	92,6	100,0	100,0	100,0	57,7	69,2	100,0	100,0	100,0	100,0	86,2
1994-1996	68,8	57,9	61,8	84,6	94,7	100,0	59,5	81,3	83,6	71,4	84,6	72,2	85,2	100,0	82,9	90,2	100,0	81,1
1996-1998	56,3	80,0	43,5	66,7	90,0	100,0	73,7	77,8	85,0	100,0	87,5	57,4	88,9	100,0	82,4	100,0	100,0	81,7
1998-2001	49,2	84,6	81,0	100,0	81,8	100,0	86,8	79,5	90,4	100,0	80,0	56,3	70,0	n/a	85,0	71,6	100,0	82,3
2001-2005	59,7	n/a	55,2	89,5	80,0	100,0	71,4	75,8	83,3	100,0	42,1	54,6	62,1	100,0	78,6	62,9	75,0	74,4
Gennemsnit	67,0	68,1	74,4	76,5	79,7	79,2	78,8	77,3	80,5	95,9	89,4	63,5	79,5	94,2	82,3	81,7	94,9	80,2

Kilde: PAPP-databasen, Syddansk Universitet.. N = 8.701.

Referencer

- Hansen, M. E. 2004. *Parlamentsafstemninger Og Partiprogrammer: En Analyse Af De Politiske Partiers Placering 1953-2003*, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet.
- Hansen, M. E., Klemmensen, R., and Kurrild-Klitgaard, P. 2004. *PAPPA: Parties and Policies in Parliament, Version 1.0 (August 2004), Data Description*, Political Science Publications Faculty of Social Sciences, University of Southern Denmark, Odense.
- Pedersen, M. N. 1967a. 'Consensus and Conflict in the Danish Folketing 1945-65', *Scandinavian Political Studies* 2, 143-166.
- Pedersen, M. N. 1967b. 'Partiernes Holdning Ved Vedtagelsen Af Regeringens Lovforslag 1945-66', *Historie* 7(3), 404-435.
- Pedersen, M. N., Damgaard, E., & Nannestad Olsen, P. 1971. 'Party Distances in the Danish Folketing', *Scandinavian Political Studies* 6, 87-106.

Politologiske Skrifter fra Institut for Statskundskab	Political Science Publications from Department of Political Science and Public Management
--	--

Appeared earlier in this series:

1/1988	Mogens N. Pedersen	The Birth, The Life, and the Death of Small Parties in Danish Politics: An Application of a Lifespan Model.
2/1988	Mogens N. Pedersen	Fluctuations in Recruitment Patterns in Connection with a Critical Election: Denmark 1973.
3/1988	Karsten Ronit	Den Eliteorienterede Traditions Syn på Organiseringen af Private Erhvervspolitiske Interesser i Danmark.
4/1988	Henrik Larsen	Business and Politics in Denmark. A policy mosaic without pattern.
5/1989	Karsten Ronit	The Danish Bankers Association Facing De- and Reregulation: Effects on Neo-Corporatist Interpretations.
6/1989	Kurt Klaudi Klausen	Organizational Development and Environmental Change.
7/1989	Kurt Klaudi Klausen	Fungerer idrættens organisationer? Om organisering, brugergrupper og behov i idrætten.
8/1990	Mogens N. Pedersen	European Topics in the Curriculum of European Political Science: Structural Peculiarities and National Idiosyncracies.
9/1990	Kurt Klaudi Klausen	Political Integration and Institutional Change. The Nordic countries and the EEC.
10/1990	Karsten Ronit	Micro-Corporatism and the Political Strategy of Large Corporations: The Case of Novo-Nordisk.
11/1990	Kurt Klaudi Klausen	Convergence or Divergence? Consequences of Strategic Choice in Small Voluntary Organizations.
12/1990	Erik Beukel	Integration og Kulturpolitik: Autonomi vs. 'Spill-over'.
13/1990	Henrik Larsen	The Second Wave of Decentralization. The New Regime of Self-governing Institutions in Denmark.
14/1990	Henrik Larsen	Evaluering af erhvervsfremmeordninger i Danmark: Muligheder og problemer.

1/1991	Kurt Klaudi Klausen & Lars Thore Jensen	EF og kommunerne.
2/1991	Kurt Klaudi Klausen	Om teoretiske problemer ved studiet af frivillige organisationer.
1/1992	Lars Thore Jensen	Decentral Internationalisering.
2/1992	Kurt Klaudi Klausen & Annie Evertsen	Alternativ Velfærdsproduktion? Rapport om rådgivnings- og krisecentre for kvinder.
3/1992	Kurt Klaudi Klausen	Management and Marketing in Sportsassociations.
4/1992	Kurt Klaudi Klausen	Paragovernmental Organizations, the Extension of the Welfare State - voluntary and nonprofit centers for women in Denmark.
5/1992	Kurt Klaudi Klausen	Danish Research on Europe. Proceedings from a conference held at Odense University.
1/1993	Kurt Klaudi Klausen Lars Thore Jensen	"Primærkommunerne og EF".
2/1993	Erik Beukel	Global miljøbeskyttelse som kollektivt gode i international politik.
1/1995	Erik Beukel	America Approaching the Soviet Successor States: Between Idealism and Realism.
1/1996	Erik Beukel	Miljø og handel. En introduktion til samspillet mellem miljøpolitik og handelspolitik.
1/1999	Erik Beukel	Greening the GATT/WTO Regime? Trade Governance, Environmentalism, and Structural Power.
2/1999	Anne Marie & Peter Dahler-Larsen	Fokusgrupper i Teori og Praksis.
1/2001	Johannes Michelsen & Villy Søgaard	Policy Instruments Promoting Conversion to Organic Farming and Their Impact in 18 European Countries - 1985-97.
2/2001	Mogens N. Pedersen	The Interplay of Nominations and Elections in Danish Politics.
1/2003	Ulrik Kjær & Steffen Petersen	Kan exit poll surveys anvendes til vælgeradfærdsforskning? erfaringer fra en undersøgelse gennemført ved valgene den 20. november 2001.

2/2003	Peter Dahler-Larsen & Hanne Foss Hansen	Organising Evaluation: A Review of Danida's Evaluation Practice Compared to Practices in Other Danish Policy Areas.
3/2003	Johannes Michelsen & Mads Meier Jæger	Danske økologiske landbrugere 1995. En beskrivelse baseret på en spørgeskemaundersøgelse.
4/2003	Johannes Michelsen & Hanna B. Rasmussen	Nyomlagte danske økologiske jordbrugere 1998. En beskrivelse baseret på en spørgeskemaundersøgelse.
1/2004	Søren Riishøj	National Identitet, Europæisering og Euroskepticisme - erfaringer fra Tjekkiet og Polen
2/2004	Johannes Michelsen, Kurt Klaudi Klausen & Carsten Strømbæk Pedersen	Kommunernes styring af de store institutionsområder – en spørgeskemaundersøgelse af et repræsentativt udsnit af danske kommuner.
3/2004	Martin Ejnar Hansen, Robert Klemmensen and Peter Kurrild- Klitgaard	PAPPA. Parties and Policies in Parliament. Version 1.0 (August 2004) Data Description.
4/2004	Gunvor Vincents Olsen & Morten Balle Hansen	Fælles sprogs anvendelse i kvalitetsstandarder i den kommunale ældrepleje.
5/2004	Rikke Berg	Kommunale Styreformer - erfaringer fra ind- og udland.
6/2004	Anna Leander	African States and the Market for Force: The Destabilizing Consequences of Private Military Companies
7/2004	Anna Leander	Globalisation and the State Monopoly on the Legitimate use of Force
8/2004	Anna Leander	Private Agency and the Definition of Public Security Concerns: the Role of Private Military Companies
9/2004	Kasper Møller Hansen, Morten Balle Hansen & Poul Skov Dahl	Spørgeskemaundersøgelse af brugen af Fælles sprog i de danske kommuner
1/2005	Morten Balle Hansen & Jens Ringsmose	Fælles sprog og ældreplejens organisering i et historisk perspektiv

Martin Ejnar Hansen, cand.scient.pol., Ph.D.-studerende, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet

Robert Klemmensen, cand.scient.pol., Ph.D.-studerende og amanuensis, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet

Peter Kurrild-Klitgaard, Ph.D., cand.phil. & M.A., Lektor, Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet

Yderligere information

Institut for Statskundskab
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Syddansk Universitet
Campusvej 55
5230 Odense M

Telefon: 6550 1000

Fax: 6550 2280

E-mail: politics@sam.sdu.dk

ISSN 1399-7319